

Gradovje je jako obširno, podobno samostanu, a kakor se kaže, je namenjeno propadu; vsaj zunaj se vidi, da ga ne skušajo ohraniti prihodnosti vsaj v istem stanu ne, v katerem je bil nekdanj.

Pa zopet zabrlizga hlapon in vlak se napoti dalje. Drže se nasprotnega bregovja napeljana je cesta tu tik močvirne zemlje; vsled tega vlak bolj tiho drdra, a se močnejše ziblje. Slednja postaja je Birnica (Firnitz), potem preskočimo po precej dolgem mostu derečo in trgajočo reko in se zavijemo proti Beljaku. Megle, ki črne in proteče plavajo med hribi nad dolino, začno spuščati svojo mokroto v drobnih, a gostih kapljicah in dasiravno se proti Celovcu tu pa tam višnjeva okna na nebu vidijo, nam nada do količkaj ugodnega vremena vendar čedalje bolj zginja, ker veter oblake iz hribov doli proti juterno-zapadni strani podi. Lepega vremena ne bo, pa kaj nam je storiti? Nazaj ne moremo, toraj vdajmo se v osodo, ki nam je namenjena.

Proti Beljaškim Toplicam (Bad Villach) je dolina deloma močvirna, deloma pa s protjem poraščena, toraj nehvaležna trudu človeških rok. Zboljša se še le proti Beljaku, kjer se zasuje enako Savi svoje glavna in trgajoča Cilja bolj na desno; tu se ti pokaže zopet rodovitno polje in pred sabo zagledaš visoki zvonik Beljaške glavne farne cerkve ter nekoliko doli na desno dva rudeče-lisasta zvonika cerkve sv. Križa v Perovem, o kateri bom, ker je zelo obiskovana božja pot, še pozneje nekoliko spregovoril. V sredi med temi zvoniki molí kviško četrti, popolnoma beli zvonik brez vsega unanjega kinča; a ta nima več vzvišenega namena svojih sosedov, marveč stoji pri samostanski katera je bila (leta 1842 menda) „anektirana“ za — vojašk magazin, kar je še zdaj, dasiravno se to zelo čudno vidi.

Toda ne pozabimo, da se proti Beljaku še le peljemo, da toraj še nismo tam. Hlapon zopet zabrlizga in mi se pripravimo, da bi stopili iz voza, toda to je še le „Rudolfsbahn“¹⁾, ni nam še dovoljeno stopiti na tla, marveč — kakor v Ljubljani — peljati se nam je na kolodvor južne železnice in sicer čez res velikansk železen most, ki je, sloneč le na enem kamnitem stebru sredi reke, narejen čez Dravo; na uni strani nametan je visok nasip, na katerega je most naslonjen, ker je bregovje mnogo nižje nego na tej strani; ta nasip spušča skoz svoja rebra železno črto, ki drži proti Franzensfeste v Tirolih. Ta most je zopet delo najnovejše znajdbe, katero pogledati je gotovo truda vredno. Kako lahko po zraku narejeno se vidi in vendar — kako trdno je! Po takih delih pač človeški um slavi samega sebe.

Minuto časa še in na južnem kolodvoru smo. Vlak se ustavi, vrata vozov se odpro in vse kipí iz vagonov proti izhodu. Zunaj v veži se gnjete velika množica pri „kurnikih“, ker odhaja več vlakov na različne strani. Mi se za to množico malo menimo, nam je le zadržek, katerega premagamo s tem, da si pomagamo s komolci na levo in desno, dokler nas ne opomni dež na to, da smo zdaj že pod milim nebom. Tu se še le zopet pogledamo in napotimo v mesto.

Jaz sem bil dijak pred 15 leti v Beljaku, zarad tega sem bil ponosen na to, da mi je mesto znano. Kako predrzna domišljija! Kar je Beljak središče železnic, mesto, od koder gredo hlaponi na štiri strani — na Tirolsko, Gorenje-Avstrijsko, proti Celovcu in Trbižu — se je na novo oblekel, proti železnici se je naredila široka nova cesta, ob kateri vidiš krasna poslopja, že dodelana in še v delu in po tej cesti prideš do mostu, kjer se je prej mesto še le začenjalo. Novi hotéli so izrastli tu, ki bahajoči se s svojo lepoto skušajo vstaviti tujca, še predno pride v pravo mesto. Toda mi se ne damo premotiti, marveč gremo v mesto.

Kam? To vprašanje šine ob enem iz štirih ust, ko se na glavnem trgu vstavimo in stikamo pod dežnike, ker je precej krepko deževalo. Sedem je ura, toraj nič ko kavarne so odprte. Pač! Odprte so, dasiravno je Veliki Šmaren, vse štacune in Vipavke so razkrile in razpoložile zapeljive pridelke svoje doline občutljivemu občinstvu.

Vendar kam? Dež gré in zajutrkovali smo že, toraj nas zaduhla soparica kavarne ne mika. Stali tu ne bomo, idimo dalje, kamorkoli. (Dal. prih.)

Slovstvene stvari.

Slovniška drobtinica. *)

V 31. listu letošnjih „Novic“ njih pridni Goriški dopisovalec, sam prvovrsten slovensk pisatelj, po pravici obžaluje propad knjižne slovenščine, ki nam se huje in huje razodeva sosebo iz časnikov. Čim žalostnejši je ta prikaz, tem živeje naj se glasi naš pouk in opominj. Ako se prime le kje katere bistre glavice, poplačan je trud. Primeri, ki jih našteva omenjeni „Noviški“ list sosebo o mešanji časov, res so grozoviti, in da nam je v nemalo sramoto, če še zdaj svetu kažemo neznanstvo o rabi glagolov dovršnikov in nedovršnikov, kdo ne bi priznal! Vredniki slovenskih časnikov naj bi si zapomnili vsaj tolikrat preresetano pravilo, da se dovršni glagol ne pristoji znanilnemu naklonu (indikation) zdanjega časa, da je toraj pogrešno pisati na priliko „Novice prinesó dopis iz Žirov“ namesto: „Novice“ so prinesle dopis, „Novice“ imajo, razglašajo dopis; ali pa: „nasprotnik v svojem pismu sam pritrđi, da“ — namesto: nasprotnik sam trđi, pravi, potrjuje itd.

Stavek: Novice prinesó, ali ne pomeni čisto nič ter je nerazumen (— takó bi nam rekel Hrvat ali Srb —) ali pa po rabi severnih Slovanov in — kakor nekateri zagotavljajo, — tudi po navadnem govorjenji goriških Slovencev **) pomeni prihodnji čas = Novice bodo prinesle.

A meni bodi danes dopuščeno spregovoriti o najnovejši neki napaki, ki nam se hoče v knjigo vtepti. Držeč se izgovarjanja, kakor se sliši v narodu, in nekaj tudi staroslovenščine, jeli smo v lokalni pisati na pr. na Dunaji, nauk o branji in pisanji i. t. v tem ko drugi ne manj modri sodijo, da zaradi te malosti ni vredno odstopati od Hrvatov, ki pišejo: na Dunaju, o čitanju i pisanju i. t. Ali zdaj so nekateri — iz gole nevednosti ali Bog si ga vedi zakaj — začeli ta i prenašati še na dativ, kjer mu ni mesta, ter pišejo: hoditi k učitelji (namesto: k učitelju, kajti predlog k hoče imeti za seboj dativ); — pisatelj nasprotuje Šafarikovemu mnenji (nam. mnenju) i. t. in to je napaka, ki naj bode tukaj očitno razglašena in med pregreške postavljena, da je nikdar več ne zasledimo v časnikih in knjigah.

Politične stvari.

Slovinci in federalizem.

Ali hočemo biti federalisti ali centralisti? Naravni nagon nam kaže na federalizem, zato smo bili tudi že

*) Hvala! Prosimo večkrat kaj. Razpor, katerega miljujete, je neozdravljiv. Vred.

**) Zaslužno bi bilo, ako bi nam kdo iz tistih krajev temeljito in po resnici razložil, kako se v Posočji in po Krasu govori, sosebo, če se samo dovršniki, kakor: pojdem, ponesem, popeljem, ali pa sploh vsi dovršni glagoli v obliki zdanjega časa rabijo in razumejo za bodočni čas. Pis.